

Det principielle program 1919

Grundaarsaken til fattigdommen, folkets aandelige og økonomiske undertrykkelse og den sociale nød i vor tid ser Det norske Arbeiderparti deri, at de naturlige rigdomskilder, arbeids og samfærdselsmidler er underlagt kapitalistisk privateie, og de som eier kapital foretar fordelingen av arbeidets utbytte under hensyntagen kun til sine egne interesser.

Socialdemokratiet vil ophæve klasseherredømmet og skape et fast grundlag for alles økonomiske og aandelige frihet. Det vil indføre en samfundsorden, som aapner vei for alle frem til selvstændighet og selvansvar.

Partiet tilstræber derfor ophævelse av de privatkapitalistiske monopoler, arbeids og samfærdselsmidlernes overgang til fælleseie, overførelse av produktionens ledelse til samfundet og en retfærdig fordeling av arbeidsutbyttet. Derved kan arbeidet ordnes saaledes, at frugterne tilfalder dem, som arbeider, og produktionen, som nu er planløs, ordnes efter samfundets virkelige behov.

Til opnaaelse av dette maal utkræves i første række arbeidernes sammenslutning og solidaritet.

I alle land har det arbeidende folk samme interesser. Med utvidelsen av verdenssamkvemmet og vareutbytningen mellem nationerne blir forholdene i det enkelte land av stadig større betydning for arbeidernes stilling i andre land. Arbeiderklassens befrielse er derfor ikke bare en national sak, men en opgave, hvortil arbeidernes interesser overalt er knyttet i like høi grad. I erkjendelse herav erklærer Det norske Arbeiderparti sit formaals sammenhæng med broderpartierne bestræbelser i andre land.

Den økonomiske usikkerhet og undertrykkelse, som følger av den privatkapitalistiske produktion, gjør at ikke bare almindelige kropsarbeideres, men hele den arbeidende klasses interesser falder sammen med socialdemokratiets bestræbelser. I det partiet kjæmper for befolkningens likhet i rettigheter og pligter uten hensyn til kjønn, staar det som repræsentant for alle undertrykte og for alle fordringer, som tilsigter sunde og harmoniske livsvilkaar.

Som overgang til det socialdemokratiske samfund og til bedring av det arbeidende folks sociale og økonomiske kaar i det nuværende samfund oppstiller "Det norske Arbeiderparti" følgende krav:

I. Politiske og kulturelle krav.

1. Sammenslutnings og forsamlingsfrihet, tale og trykkefrihet beskyttes ved lov.
2. Statsborgerlig og kommunal stemmeret for alle i landet hjemmehørende kvinder og mænd, som har fylt 21 aar. Fattigunderstøttelse skal ikke være suspensionsgrund. Valgdagen skal være fridag.
3. En valgkredsinddeling med større hensyntagen til de stemmeberettigedes antal. Ophævelse av bostedsbaandet.
4. Folkets indflydelse paa lovgivningen ved adgang til direkte avstemning. Alle myndigheter, lovgivende, dømmende og utøvende, vælges av folket.
5. Forandring i de nuværende regler for erhvervelse av hjemstavns og statsborgerret, saaledes at der blir praktisk adgang hertil ogsaa for indvandrede utlændinger tilhørende arbeiderklassen.
6. Ophævelse av husmandsforholdet. Tidsmæssige forandringer i lovgivningen om tjenere og sjøfolk og andre underordnede, sigtende til at sikre dem mot overgrep fra overordnedes side.
7. En forbedret og bekjendelsesfri folkeskole, beregnet paa at tjene som eneste barneskole

for barn av alle samfundsklasser. Undervisning i alle offentlige læreanstalter med frie undervisningsmidler og uten skolepenger. Opdragelse av forældreløse og vanskjøttede barn ved samfundet (stat eller kommune).

8. Retspleie og adgang til retshjælp ved offentlige eller kommunale sakførere uten direkte betaling. Avskaffelse av de militære domstoler.

9. a. Avvæbning.

b. Stedseverende nøytralitet.

c. Obligatoriske, ubetingede voldgiftsavtaler.

II. Økonomiske og sociale krav.

10. Lægehjælp, lægemidler og pleie tilsikres alle syke gjennom stats og kommunal ordning uten direkte betaling.

11. Forsvarlig underhold tilsikres alle arbeidsudygtige.

12. Størst mulig innskærnkning av det direkte skattesystem. En forholdsmæssig anvendelse av de paa arbeiderbefolkningen faldende indirekte skatter til forbedring av dennes livsvilkaar. Ophævelse av beskyttelsestoldsatser hvorved befolkningen beskattes til fordel alene for enkelte virksomhetsgrener eller næringsdrivende. Indtægts , formues og arveskat gjøres gradvis stigende. Særskat paa spekulationsgevinst ved omsætning av eiendomme. I byerne en forøket beskatning av ubebygget grund.

13. Statens og kommunens herredømme over alle naturverdier og sukcessiv overtagelse av produktive virksomheter, hvorved de offentlige indtægter kan forøkes eller befolkningens utgifter formindskes.

14. Offentlige arbeiders utførelse direkte ved det offentlige selv og uten mellemkomst av kontraktører.

15. En skjærpet arbeiderbeskyttelseslovgivning. Særlig fremhæves:

a. Forbud mot anvendelse av barn under 15 aar til arbeide i fabrikker, paa verksteder, ved bergverker eller nogen anden sundhetsfarlig og anstrengende bedrift.

b. Innskærnkning av natarbeide i bedrifter, hvor tekniske grunde, hensynet til den offentlige velfærd eller tvingende undtagelsesforhold kræver det. Forbud mot kvindelig natarbeide i bergverker, fabrikker og andre industrielle bedrifter. Avskaffelse av det paa utbytning beregnede hjemmearbeide.

c. Fastsættelse av en maksimalarbeidsdag paa 8 timer.

d. En ukentlig uavbrutt hvilepause paa 36 timer.

e. Forbud mot anvendelse av giftige eller for arbeidernes helbred ødelæggende stoffer i produktionen, hvor saadan ikke er absolut nødvendig.

f. Effektiv sundhetskontrol med tjenestefolks soverum, sjøfolks lugarer samt med arbeidernes boliger. Gjennomførelsen herav forutsætter, at det offentlige (stat eller kommune) tilveiebringer tilstrækkelig av sanitært forsvarlig husrum for arbeiderbefolkningen, hvor saadant mangler.

g. Arbeidervalgt tilsyn med beskyttelseslovgivningens haandhævelse.